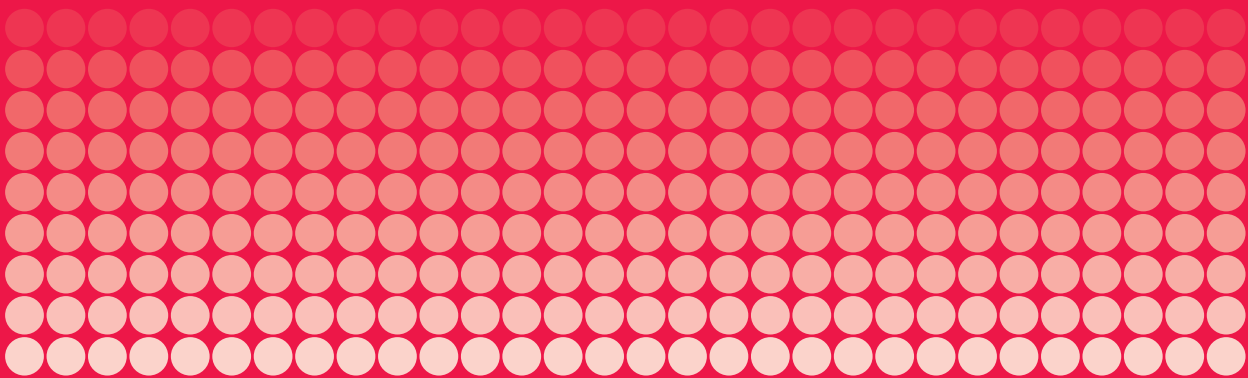

SIPRI YEARBOOK 2021

Armaments,
Disarmament and
International
Security

Sammanfattning på svenska

STOCKHOLM INTERNATIONAL PEACE RESEARCH INSTITUTE

Stockholms internationella fredsfnorskningsinstitut, SIPRI, grundades 1966 som ett oberoende forskningsinstitut med uppgift att studera v4apnade konflikter samt nedrustning och rustningskontroll. SIPRI tillhandah4aller fakta, analyser och rekommendationer, baserade p4 4ppna k4allor, till beslutsfattare, forskare, media och den intresserade allm4nheten.

THE SIPRI YEARBOOK

SIPRI:s 4rsbok presenterar fakta om v4rldens milit4rutgifter, internationell vapenhandel (vilket inkluderar s4v4l vapenf4rs4ljning som vapen givna som milit4rt st4d), vapenproduktion, k4rnvapen, st4rre v4pnade konflikter och multilaterala fredsoperationer samt analyser av internationell s4kerhet och str4vanden att begr4nsa rustningen.

I detta h4fte ges korta sammanfattningar av kapitlen i *SIPRI Yearbook 2021* samt n4gra exempel p4 den information som finns i bokens bilagor.

INNEH4LL

1. Inledning: Internationell stabilitet och m4nsklig s4kerhet 2020 1

Del I. V4pnade konflikter och konflikthantering 2020

2. V4pnade konflikter, fredsprocesser och fredsoperationer v4rlden 4ver 2
3. V4pnade konflikter och fredsprocesser i Amerika 4
4. V4pnade konflikter och fredsprocesser i Asien och Oceanien 5
5. V4pnade konflikter och fredsprocesser i Europa 6
6. V4pnade konflikter och fredsprocesser i Mellan4stern och Nordafrika 8
7. V4pnade konflikter och fredsprocesser i Afrika s4der om Sahara 10

Del II. Milit4rutgifter och upprustning 2020

8. Milit4rutgifter 12
9. Internationell vapenhandel och vapenproduktion 14
10. V4rldens k4rnvapenarsenaler 16

Part III. Icke-spridning, rustningskontroll och nedrustning 2020

11. K4rnvapenedrustning, nukle4r rustningskontroll och icke-spridning 18
12. Kemiska och biologiska s4kerhetshot 20
13. Konventionell rustningskontroll och reglering av nya vapenteknologier 22
14. Produkter med dubbla anv4ndningsomr4den och vapenhandelskontroll 24

Bilagor 26

Kartor p4 sid. 6, 9, 10. Tillskrivs Hugo Ahlenius, Norpil.

www.sipriyearbook.org

4vers4ttning: Nenne Bodell © SIPRI 2021

1. INLEDNING: INTERNATIONELL STABILITET OCH MÄNSKLIG SÄKERHET 2020

DAN SMITH

Efter att stabiliteten och säkerheten kraftigt försämrats i världen under de senaste tio åren, var läget inte mycket förändrat under 2020. Slutsatsen kan verka optimistisk i överkant under ett år helt dominerat av Covid-19-pandemin. Den stöds emellertid av resultaten i den 52:a upplagan av SIPRI:s årsbok.

Den allmänna trenden uppvisar en blandad bild. Världens militärutgifter fortsatte att öka, men den internationella vapenhandeln var fortsatt på en relativt stabil nivå. För den nukleära rustningskontrollen sågs inga framsteg. USA drog sig ur 1992 års Fördrag om observationsflygningar (det s.k. Open Skies-fördraget), men Konventionen om förbud för kärnvapen fick tillräckligt stöd för att träda i kraft i januari 2021. Antalet väpnade konflikter ökade återigen, men det totala antalet dödsfall i krig minskade avsevärt och trots att det geopolitiska läget var fortsatt oroligt, upprätthölls till stor del en balans i de flesta oroshärdarna. Klimatförändringarna fortsatte i rask takt och 2020 var det varmaste året sedan temperaturmätningarna startade 1850, men trots att viss framgång nåddes vid klimattoppmötet *Climate Ambition Summit* i december 2020, verkar de mål och löften som avgavs vara otillräckliga för att möta målet med en global uppvärmning på högst 2°C.

Covid-19-pandemin

I slutet av 2020 hade cirka 82 miljoner människor registrerats som smittade med Covid-19 och antalet döda beräknades till ungefär 1,8 miljoner, men båda siffrorna är

förmodligen rejäla underskattningar. Pandemin hade liten direkt inverkan på väpnade konflikter under 2020, men ledde till ökad psykologisk stress och ökning av våld i hemmet och fick stora ekonomiska och politiska följder. Den ledde till minskade ekonomiska resultat i alla utom 20 länder och blev ett bakslag för trettio års framgångsrik fattigdomsbekämpning och bidrog till en utbredd försämring av demokrati-kvaliteten. Allt detta kan få framtida säkerhetskonsekvenser.

Det amerikanska valet

Resultatet i det amerikanska presidentvalet 2020 medförde slutet för en regering som utmanat flera delar av det internationella systemet. Det finns emellertid ingen anledning att tro att världspolitiken snabbt kommer att bli mindre konfrontativ eftersom USA:s konkurrens med Kina och Ryssland troligen kommer att fortsätta. Det finns även ett fortsatt stort stöd i USA för den förra regeringens politik. Det kommer att ha stor påverkan på internationella relationer när andra regeringar funderar på hur mycket de kan lita på amerikanska åtaganden.

Internationellt samarbete

De politiska oenigheterna under 2020 om ansvaret för Covid-19-virusets ursprung var symptom på en osund politik i internationella organ. Många internationella samarbetsorganisationer var trots detta fortsatt livaktiga, men de behövde mer omsorg och uppmärksamhet. Viktigast i början av 2021 är att stärka och vitalisera internationella samarbetsrutiner. ●

2. VÄPNADE KONFLIKTER, FREDSPROCESSER OCH FREDSDOPERATIONER VÄRLDEN ÖVER

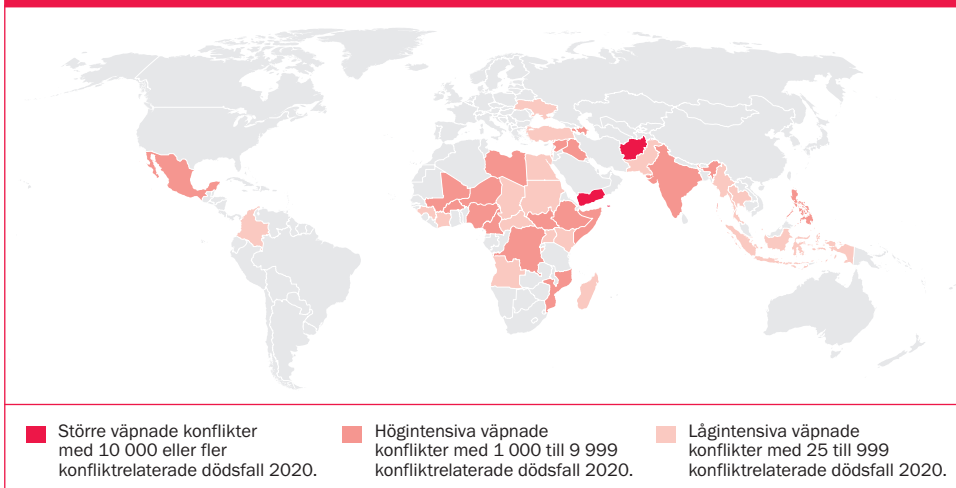
Väpnade konflikter pågick i åtminstone 39 länder under 2020 (5 fler än under 2019): två stycken i Amerika, sju i Asien och Oceanien, tre i Europa, sju i Mellanöstern och Nordafrika (MENA) och 20 stycken i Afrika söder om Sahara. Likt tidigare år pågick de flesta inom ett land (inomstatliga), mellan regeringstrupper och en eller flera beväpnade icke-statliga grupper. Två inomstatliga konflikter var större väpnade konflikter (med fler än 10 000 konfliktrelaterade dödsfall under året): Afghanistan och Jemen. 16 konflikter var högintensiva väpnade konflikter (med 1000–9999 konfliktrelaterade dödsfall): Mexiko, Syrien, Nigeria, Demokratiska republiken Kongo, Etiopien, Somalia, Mali, Irak, Sydsudan, Burkina Faso, Moçambique, Kamerun, Libyen, Filippinerna, Indien och Niger. Endast två väpnade konflikter utkämpades mellan stater (gränssammanstötningar

mellan Indien och Pakistan), och gränskonflikten mellan Armenien och Azerbajdzjan om kontrollen över Nagorno-Karabach som eskalerade till en högintensiv konflikt. Två andra väpnade konflikter var strider mellan regeringstrupper och väpnade grupper som eftersträvade makten (mellan Israel och palestinska grupper samt mellan Turkiet och kurdiska grupper).

Väpnade konflikter och deras konsekvenser

För åtminstone andra året i rad gick det beräknade totala antalet konfliktrelaterade dödsfall ned. Det sammanlagda antalet under 2020 var ungefär 120 000, en minskning med 30 procent sedan 2018. Minskningen under 2020 berodde till stor del på färre konfliktrelaterade dödsfall i Asien och Oceanien samt i MENA. Två regioner gick mot denna trend: Europa på grund av den väpnade konflikten mellan Armenien och Azerbajdzjan samt Afrika söder om Sahara (se vidare Beräkning av konfliktrelaterade dödsfall i Afrika söder om Sahara). Medan konfliktrelaterade dödsfall har minskat

VÄPNADE KONFLIKTER 2020

Not: Gränserna på kartan innebär inte att SIPRI godkänner dem.

BERÄKNING AV KONFLIKT- RELATERADE DÖDSFALL I AFRIKA SÖDER OM SAHARA

Av de 20 väpnade konflikterna i Afrika söder om Sahara hade 18 stycken ett högre antal konfliktrelaterade dödsfall under 2020 än under 2019, där nettoökningen var cirka 41 procent. Regionen var den region som under 2020 hade flest konfliktrelaterade dödsfall, fler än i Mellanöstern och Nordafrika.

under senare år verkar andra negativa effekter av väpnade konflikter tillsammans med andra faktorer ökat kraftigt, som befolkningsförflyttningar, osäker livsmedelsförsörjning, humanitära behov och kränkningar av internationell humanitär rätt.

Fredsöverenskommelser och Covid-19

När många fredsprocesser antingen kört fast eller drabbats av allvarliga bakslag under 2020, gjordes viktiga framsteg i fredssamtalen i Afghanistan. Dessutom verkar vapenvilorna i Libyen och Syrien antyda att dessa två konflikter kan vara på väg mot någon sorts lösning på nära till medellång sikt. En vapenvila förmedlad av Ryssland fick slut på striderna i Nagorno-Karabach. I Afrika söder om Sahara var det endast fredsprocessen i Sudan där betydande framsteg gjordes under 2020.

Väpnade konflikter påverkades på olika sätt under 2020 av Covid-19. En del tillfälliga nedgångar i det väpnade våldet förekom, men intensiteten var generell på samma nivå och i en del fall ökade våldet.

Trender för multilaterala fredsoperationer

Under 2020 pågick 62 multilaterala fredsoperationer, en mer än föregående år. Tre operationer avslutades under 2020: Västafrikanska staters ekonomiska gemenskaps

uppdrag i Guinea-Bissau (ECOMIB), Afrikanska unionens (AU)–FN:s gemensamma fredsuppdrag i Darfur (UNAMID) och FN:s integrerade kontor för fredsbyggande i Guinea-Bissau (UNIOGBIS). Tre operationer påbörjades under 2020: AU:s observatörsuppdrag i Centralafrikanska republiken (MOUACA), EU:s civila rådgivande CSFP-uppdrag i Centralafrikanska republiken (EUAM RCA) och AU:s uppdrag i Libyen.

Antalet anställda i multilaterala fredsoperationer minskade med 7,7 procent under 2020. Den 31 december 2020 var antalet anställda 127 124 personer. Detta påverkades till stor del av nedskärningarna av några stora multilaterala fredsoperationer, särskilt den NATO-ledda utbildnings- och rådgivningsinsatsen (RSM) i Afghanistan. FN är fortsatt den största organisationen på området med ansvar för mer än en tredjedel av alla multilaterala fredsoperationer och nästan två tredjedelar av all personal.

AU:s uppdrag i Somalia (AMISOM) var trots fortsatta nedskärningar den största multilaterala fredsoperationen under 2020. Etiopien bidrog fortsatt med flest soldater tillsammans med Uganda och Bangladesh.

Antalet stridsrelaterade dödsfall bland uniformerad personal i FN:s fredsoperationer 2020 var det lägsta under tioårsperioden 2011–20. Det totala antalet dödsfall när alla orsaker inkluderas var högre än tidigare år på grund av en betydande ökning av antalet dödsfall i sjukdom, Covid-19 inräknat.

Antalet operationer som av SIPRI inte definieras som "multilaterala fredsoperationer" fortsatte öka genom tre nyinrättade uppdrag under 2020: en rysk "fredsbevarande styrka" i Nagorno-Karabach, EU:s marinstyrka Medelhavsoperationen Irini och den europeiska specialförbandsstyrkan Task Force Takuba i Sahel. ●

3. VÄPNADE KONFLIKTER OCH FREDSPROCESSER I AMERIKA

Amerika uppvisar en komplex och blandad bild för 2020. I en del länder har konflikterna fördjupats och i andra syns mindre våld, delvis genom nedstängningar beroende på Covid-19. I en del länder fortsatte det väpnade våldet på samma nivå som under 2019. Colombia och Mexiko, var två länder med flera parallella inomstatliga väpnade konflikter inom sina gränser.

Under året pågick tre multilaterala fredsoperationer i regionen: FN:s uppdrag att bevaka fredsavtalet i Colombia, Organisationen av amerikanska staters (OAS) uppdrag att stödja fredsprocessen i Colombia samt FN:s integrerade kontor i Haiti.

Colombia

Fredsavtalet som slöts 2016 mellan den colombianska regeringen och FARC-EP-gerrillan (Colombias revolutionära väpnade styrkor–folkets armé) gjorde slut på en inomstatlig väpnad konflikt som varat i över 50 år. Genomförandet av fredsavtalet stötte emellertid på fortsatta problem under 2020. Inomstatliga väpnade konflikter pågick fortsatt med andra väpnade icke-statliga grupper och paramilitära organisationer, bland annat Nationella befrielsearmén (*Ejército de Liberación Nacional, ELN*), Folkets befrielsearmé (*Ejército Popular de Liberación*) samt den paramilitära självförsvarsgruppen *Autodefensas Gaitanistas de Colombia* (AGC). En del FARC-EP avhoppare anslöt sig till väpnade grupper och våldet mot civilsamhällets aktörer ökade.

Mexiko

I Mexiko pågick tre inomstatliga väpnade konflikter: mellan den mexikanska regeringen och Jaliscokartellens nya generation (*Cártel Jalisco Nueva Generación*), mellan

regeringen och Sinaloakartellen samt sinsemellan de två kartellerna. Antalet mord minskade något under 2020, men var fortsatt på en mycket hög nivå, samtidigt har regeringens försök att bemöta kartellerna blivit alltmer militariserade. Ett nytt nationalgarde med en militärt operativt ledning skapades 2019 och hade vid utgången av 2020 cirka 100 000 anställda.

Våld i kriminella miljöer och politiskt missnöje

Antalet mord varierade stort i regionen. Flera länder i Amerika, som Jamaica, hade 2020 fortsatt bland de högsta antalen mord i världen, medan andra, som El Salvador, Guatemala, Honduras och Venezuela, upplevde en betydande minskning av antalet mord.

I några länder förekom under 2020 riktat politiskt våld mot människorättsaktivister och representanter för sociala rörelser, bland annat i Brasilien, Colombia, Honduras och Mexiko. Nedstängningar på grund av Covid-19 gjorde att de våldsamma massdemonstrationerna och upploppen framkallade av allmän frustration över dåliga ekonomiska förhållanden, växande ojämlikheter och politisk korruption som förekom under hela 2019 i Bolivia, Chile, Colombia och Ecuador inte upprepades under 2020. Folkliga protester som svar på politiska kriser i Bolivia, Chile, Colombia, Guatemala, Nicaragua och Peru bröt ändå ut sporadiskt. I flera fall förekom anklagelser om övervåld av polisen för att upprätthålla den allmänna ordningen. ●

4. VÄPNADE KONFLIKTER OCH FREDSPROCESSER I ASIEN OCH OCEANIEN

Väpnade konflikter pågick i sju länder i Asien och Oceanien under 2020, samma antal som under 2019. Tre pågick i Syd-asien: Afghanistan (ett stort internationali-serat inbördeskrig), Indien (högintensiva inomstatliga regionala väpnade konflikter) och Pakistan (lågintensiva inomstatliga regionala väpnade konflikter). Övriga fyra pågick i Sydostasien: Indonesien, Myanmar, Filippinerna och Thailand var alla låg-intensiva inomstatliga regionala väpnade konflikter. Det totala antalet konfliktrelate-rade dödsfall i Asien och Oceanien sjönk med nästan 50 procent under 2020 jämfört med 2019.

Tre framväxande trender i regionen oroade fortsatt under 2020: (a) den växande rivaliteten mellan Kina och USA tillsam-mans med en alltmer orubblig kinesisk utri-kespolitik; (b) det växande våldet relaterat till identitetspolitik, baserat på etnisk eller religiös polarisering, eller båda; samt (c) ökningen av internationella våldsamma jihadistgrupper. En del av de bäst organise-rade grupperna var aktiva i Sydostasien, framför allt i Indonesien, Malaysia och Filippinerna.

Fem multilaterala fredsoperationer pågick i Asien och Oceanien under 2020, samma antal som under 2019.

Afghanistan

Kriget i Afghanistan var fortsatt det dödli-gaste kriget i världen med nästan 21 000 dödsfall under 2020, en minskning med nästan 50 procent jämfört med 2019. Det fanns fog för optimism efter ett villkorligt fredsavtal mellan talibanerna och USA i februari 2020 och starten på de intra-

KONFLIKTEN I KASHMIR

I konflikten mellan Indien och Pakistan om Kashmir sågs 2020 en oförändrad situation med relativt låga nivåer av väpnat våld. Det innebar regelbunden artillerield och andra sammanstötningar mellan indiska och pak-istanska styrkor längs den så kallade kontrol-linjen, och militanta attacker och indiska motaktioner inne i Jammu och Kashmir. I juni 2020 blev emellertid gränstvisterna mellan Kina och Indien i den omstridda östra Ladakh-regionen i Kashmir dödlig för första gången på 50 år. En våldsam konfrontation, som av allt att döma inte inbegrep användan-det av vapen, resulterade i minst 50 döda indiska soldater och ett okänt antal kinesiska soldater.

afghanska fredssamtalen i september 2020. Vid slutet av året pausades emellertid sam-talen, våldet fortsatte och framtiden för fredsprocessen var fortsatt osäker.

Myanmar

På grund av det ökande våldet, särskilt i delstaten Rakhine, gjordes få framsteg i den pågående fredsprocessen i Myanmar under 2020. Med japansk medling gjordes emel-lertid ett diplomatiskt genombrott med ett eldupphör mellan den väpnade gruppen Arakan Army och Myanmars militär i november 2020. Avtalet skapade ett utrymme för dialog och tillät flera tusen fördrivna människor att återvända. Utsik-terna för en mer omfattande fredsprocess och att de nästan en miljon rohingyer som tvångsfördrevs 2017 ska återvända frivilligt var fortsatt osäkra, trots de försämrade humanitära förhållandena i flyktinglägren i Bangladesh. ●

5. VÄPNADE KONFLIKTER OCH FREDSPROCESSER I EUROPA

I Europa pågick två väpnade konflikter under 2020. Den inomstatliga gränskonflikten mellan Armenien och Azerbajdzjan om kontrollen över Nagorno-Karabach, som under året eskalerade till en högintensiv konflikt samt den pågående lågintensiva internationaliserade regionala väpnade konflikten i Ukraina. På andra håll i Europa kvarstod spänningar mest som vilande men olösta konflikter i tidigare Sovjetunionen, västra Balkan och Cypern. Det fanns också ständiga motsättningar mellan Ryssland och stora delar av resten av Europa, om så skilda frågor som cyberattacker, Ukraina, svar på Covid-19-pandemin och förgiftningen av den ryska oppositionsledaren Aleksej Navalnyj. Dessutom var oregelbunden migration och terrorism sammankopplade med komplicerade säkerhetsutmaningar i Europas södra grannskap fortsatt betydande säkerhetsproblem under 2020.

Under året lades ytterligare tre nivåer av komplexitet till motsättningarna:

(a) Covid-19-pandemins utbrott; (b) politiska protester i Belarus på grund av det ifrågasatta presidentvalet i augusti 2020; och (c) ökade spänningar i östra Medelhavet, främst mellan Grekland och Turkiet, men med flera andra länder inblandade. En mer lovande utveckling var en blygsam avspänning mellan Kosovo och Serbien under USA:s medling i september 2020.

Det pågick 18 multilaterala fredsoperationer i Europa under 2020, samma antal som under föregående år.

Väpnad konflikt mellan Armenien och Azerbajdzjan

Den väpnade konflikt som under sex veckor 2020 bröt ut mellan Armenien och Azerbajdzjan var den intensivaste perioden av strider i Nagorno-Karabach sedan 1988–94 års krig. Azerbajdzjan tros allmänt ha planerat och initierat offensiven genom att bygga upp sin militära kapacitet under några år. Azerbajdzjan mottog militärt och politiskt stöd från Turkiet och hade tillgång till obemannade flygfarkoster förvärvade

DET OMTVISTADE OMRÅDET NAGORNO-KARABACH JULI 2020

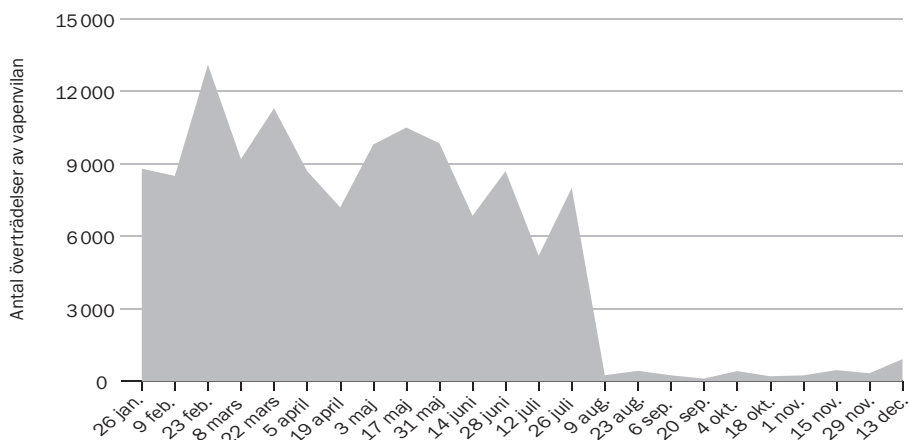

Not: Gränserna på kartan innebär inte att SIPRI godkänner dem.

ÖVERTRÄDELSE AV VAPENVILAN I UKRAINA 13 JAN.-13 DEC. 2020

från Israel och Turkiet. Dessa faktorer verkar ha varit avgörande för att Azerbajdzjan framgångsrikt återtagit kontrollen över två tredjedelar av Nagorno-Karabach och angränsande områden när striderna avtog. Striderna beräknas ha orsakat totalt 6700 militära och civila dödsfall.

Ett eldupphör förmedlat av Ryssland i november 2020 gjorde slut på striderna och vid slutet av året bistod ryska fredsbevarare de två sidorna att upprätthålla en skakig vapenvila. Flera frågor, som framtida status och styrning av Nagorno-Karabach, hur eventuellt konkurrerande krav från återvändande internt fördrivna människor ska förenas, Turkiets roll i genomförandet av avtalet samt framtiden för OSSE:s Minsk-process, måste emellertid fortfarande klargöras. Ett nytt dödläge verkar nu troligt, men med andra villkor än det förra 30-åriga dödläget.

Ukraina

Sedan 2014 har Europas största gränskonflikt pågått i Ukraina. Under 2020 hade parterna fortfarande inte övervunnit de

fundamentala meningsskiljaktigheterna över konfliktens art och deras egen inblandning i den och hur de överenskomna avtalen skulle genomföras. Ett nytt eldupphöravtal i juli 2020 ledde till att vapenvilan bröts mer sällan under senare delen av året. Med tanke på att det funnits mer än 20 tidigare försök till vapenvila är det svårt att veta om eller hur länge vapenvilan kommer att fungera. Under 2020 beräknades 109 personer dömt i konflikten, en nedgång från 403 personer under 2019 och 893 under 2018. Situationen i Ukraina vid slutet av 2020 tyder på att konflikten troligen kommer att bli ännu en av Europas varaktigt olösta konflikter. ●

6. VÄPNADE KONFLIKTER OCH FREDSPROCESSER I MELLAN-ÖSTERN OCH NORDAFRIKA

Väpnade konflikter pågick i sju stater i Mellanöstern och Nordafrika (MENA) under 2020, samma antal som under perioden 2017–19: Egypten (lågintensiv, regional väpnad konflikt), Irak (internationaliserat inbördeskrig), Israel (lågintensiv, utomstatlig väpnad konflikt), Libyen (internationaliserat inbördeskrig), Syrien (internationaliserat inbördeskrig), Turkiet (lågintensiv, utomstatlig och regional väpnad konflikt) och Jemen (större internationaliserat inbördeskrig). I alla väpnade konflikter förekom färre dödsfall än under 2019 och det totala antalet konfliktrelaterade dödsfall i regionen har minskat med nästan 70 procent sedan 2017. När de konfliktrelaterade dödsfallen i Syrien under 2020 föll under 10 000 personer, förblev kriget i Jemen regionens enda större väpnade konflikt. Många av dessa konflikter var sammankopplade och involverade regionala och internationella statsmakter samt ett stort antal icke-statliga aktörer.

En vapenvila i mars 2020 i Idlib-provinsen i Syrien och nationell vapenvila i oktober 2020 i Libyen antydde att dessa bägge konflikter inom kort kunde få någon sorts lösning. Genomförandet av 2018 års Stockholmsavtal i Jemen var emellertid fortsatt uppskjutet.

Covid-19-pandemin verkar ha haft liten påverkan på regionens väpnade konflikter, även om den helt uppenbart tillförde ytterligare lager av komplexitet till existerande humanitära utmaningar. Protester mot regeringarna förekom i hela regionen, med massprotester i Algeriet, Irak och Libanon samt sporadiska protester i Egypten, Iran, Israel, Jordanien, Marocko, de palestinska områdena och Tunisien. Spänningarna

ISRAEL–PALESTINAKONFLIKTEN

Dödsfallen i Israel-Palestinakonflikten var under 2020 på den lägsta nivån för den senaste tioårsperioden. Viktiga framsteg under året var, en ny amerikansk "fredsplan", hotet om annektering av delar av Västbanken och en serie av normaliseringsavtal mellan Israel och fyra länder (Bahrain, Marocko, Sudan och Förenta Arabemiraten). Den israeliska ockupationens ekonomiska och humanitära kostnader för palestinierna var fortsatt allvarliga och det verkade alltjämt finnas små utsikter för att lösa den underliggande territoriella konflikten mellan Israel och Palestina.

mellan Iran och USA hotade dessutom återigen att eskalera till en mer allvarlig mellanstatlig militär konflikt.

Under 2020 pågick 14 multilaterala fredsoperationer i MENA-regionen, samma antal som under 2019.

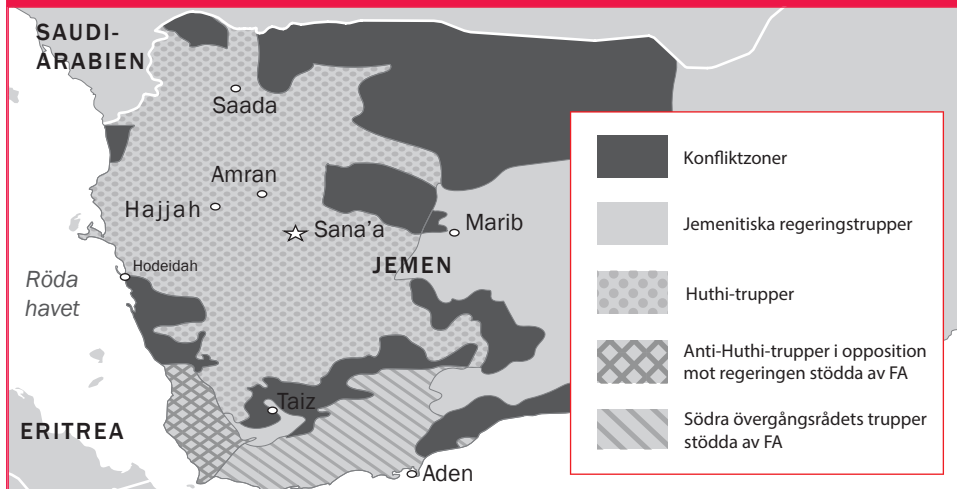
Hopkopplade och komplicerade väpnade konflikter i Irak, Syrien och Turkiet

Under 2020 fortsatte president Bashar al-Assads regering stärka sitt grepp i Syrien, där den väpnade oppositionen fokuserade på två områden: Idlib-provinsen i nordvästra delen av landet och de områden i nordost delvis kontrollerade av kurder. Vapenvilan i Idlib-provinsen som slöts i mars ledde till fortsatt nedtrappning av de omfattande stridigheterna.

Irak var under 2020 fortsatt en skör och till stor del post-konfliktstat med svaga institutioner och växande protester. Irans närvaro i Irak var fortsatt betydande, precis som i Syrien, och spänningarna mellan Iran och USA spillde över på Irak. Turkiet intensifierade sina militära operationer i norra Irak och den utdragna väpnade konflikten i sydöstra Turkiet fortsatte.

KONTROLLERADE OMRÅDEN OCH KONFLIKTOMRÅDEN I JEMEN MAJ 2020

FA = Förenade Arabemiraten.

Not: Gränserna på kartan innebär inte att SIPRI godkänner dem.

Vapenvilan i Idlib förmedlad av Ryssland och Turkiet befäste deras roll som viktiga medlare i Syrien, medan det amerikanska inflytandet fortsatte att minska.

Nordafrika och den väpnade konflikten i Libyen

I Nordafrika förenas kriser som påverkar stabiliteten i grannländerna i östra Medelhavet och Afrika söder om Sahara negativt. Den 40-åriga territoriella konflikten om Sahariska arabiska demokratiska republiken (Västsahara) mellan Marocko och Folkfronten för Saqia el-Hamras och Rio de Oros befrielse (Front Polisario) blossade upp igen vid slutet av året. Det egyptiska lågintensiva upproret i Sinai fortsatte under 2020 utan tecken på ett slut eller ett avgörande resultat.

Egyptens, Rysslands och Turkiets fördjupade inblandning i Libyens inbördeskrig försvårade försöken till fred och ökade risken för en direkt militär konfrontation mellan turkiska och

egyptiska eller ryska väpnade styrkor som stöder de olika sidorna i konflikten. En internationellt stödd vapenvila i Libyen i oktober 2020 erbjöd nya skäl till optimism.

Jemen

Trots FN:s medlingsförsök i inbördeskriget i Jemen fortsatte konflikten under hela året och förvärrade världens värsta humanitära kris ytterligare. En expertpanel från FN drog slutsatsen att ekonomiska drivkrafter ändrade mönstret för väpnade konflikter under 2020, men i oktober varnade FN att landet stod på randen till en katastrofal livsmedelskris. Vid slutet av året dominerade Huthi-rebellerna fortsatt Jemens politiska, ekonomiska och militära landskap, och kontrollerade en tredjedel av landets territorium och två tredjedelar av befolkningen. Att komma överens om en varaktig politisk överenskommelse är fortsatt svårt eftersom Huthierna sannolikt inte slutar strida förrän de har full kontroll över Marib, Hodeidah och Taiz. ●

7. VÄPNADE KONFLIKTER OCH FREDSPROCESSER I AFRIKA SÖDER OM SAHARA

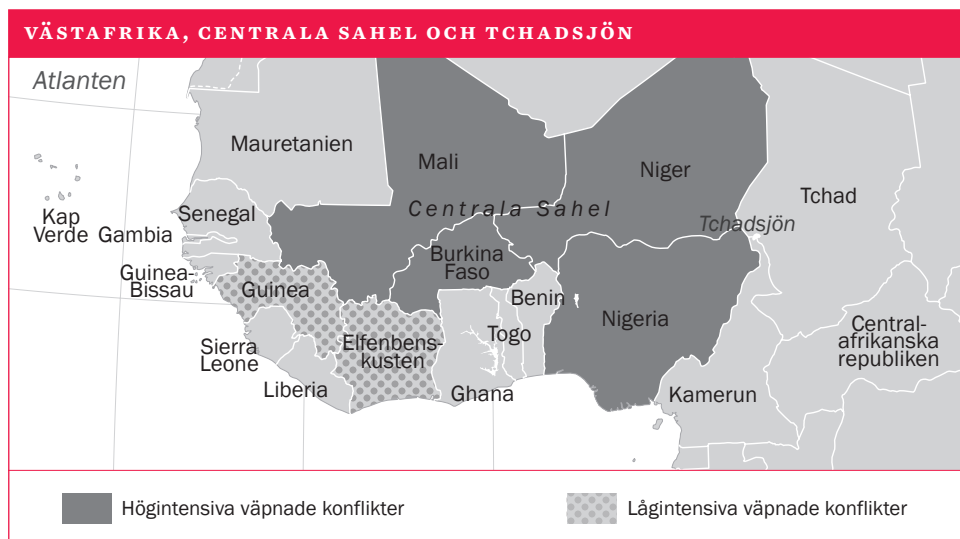
Under 2020 pågick det väpnade konflikter i åtminstone 20, av totalt 49 länder i Afrika söder om Sahara: Angola, Burkina Faso, Burundi, Kamerun, Centralafrikanska republiken, Tchad, Elfenbenskusten, Demokratiska republiken Kongo, Etiopien, Guinea, Kenya, Madagaskar, Mali, Moçambique, Niger, Nigeria, Somalia, Sydsudan, Sudan och Uganda. Tio stycken var lågintensiva, regionala väpnade konflikter och 10 var högintensiva väpnade konflikter (Nigeria, Demokratiska republiken Kongo, Etiopien, Somalia, Mali, Sydsudan, Burkina Faso, Moçambique, Kamerun och Niger). I 18 av konflikterna beräknades antalet konfliktrelaterade dödsfall vara högre under 2020 jämfört med 2019, med Centralafrikanska republiken och Somalia som undantag. Ökningen av dödsfall var omkring 41 procent, vilket gjorde regionen till den region i världen med flest konfliktrelaterade dödsfall.

Nästan alla väpnade konflikter var internationaliserade genom bland annat statliga aktörer och gränsöverskridande aktiviteter av våldsbenägna islamistgrupper, andra väpnade grupper och kriminella nätverk. Konfliktdynamik och etniska och religiösa spänningar hade ofta sitt ursprung i en kombination av svaga stater, korruption, ineffektiv grundläggande service, konkurrens om naturresurser, ojämlikhet och en känsla av marginalisering. Säkerhetsproblemen i Afrika söder om Sahara under 2020 formades också av våldsamheter vid val och Covid-19-pandemins påverkan samt osäker vattentillgång och klimatförändringens ökade inverkan.

Under 2020 gjordes betydande framsteg endast i fredsprocessen i Sudan. Under året pågick 22 multilaterala fredsoperationer i Afrika söder om Sahara, två fler än under 2019.

Västafrika

Säkerhetssituationen i Västafrika försämrades snabbt under 2020, med väpnade

Not: Gränserna på kartan innebär inte att SIPRI godkänner dem.

transnationella religiösa grupper som stärkte sitt grepp om regionen. Den pågående spridningen av milisgrupper i samhället har också förvärrat pågående konflikter. De väpnade konflikterna i Burkina Faso, Mali och Niger förvärrades, särskilt i gränsområdet Liptako-Gourma mellan de tre länderna. Den nya europeiska fransk-ledda Task Force Takuba, förstärkte redan existerande externa, nationella och multilaterala terroristbekämpningsoperationer i Sahel och Tchadsjöregionen tillsammans med mer traditionella multinationella FN-ledda fredsoperationer. Även de väpnade konflikterna i Tchad och Nigeria förvärrades genom den ökade instabiliteten i regionen kring Tchadsjön.

Centralafrika

I Centralafrika eskalerade våldet kraftigt i östra Demokratiska republiken Kongo när externa och kongolesiska väpnade grupper deltog i ett flertal väpnade konflikter med regeringen. Det kopplades till ökat våld mellan folkgrupper, vilket till stor del drevs av konkurrens om resurser, korruption och svag styrning. Två konflikter i olika delar av Kamerun, revolten bland engelsktalande separatister och Boko Harams uppror, förvärrades under 2020.

Östafrika

I Östafrika ökade de konfliktrelaterade dödsfallen från 25 600 under 2019 till nästan 36 000 under 2020 på grund av förvärrad säkerhetssituation i Etiopien, Moçambique och Sydsudan samt det omfattande våldet i Somalia. Sex av de nio länder i Östafrika som 2020 var inblandade i väpnade konflikter ligger på Afrikas horn, ett område som har några av världens svagaste stater. Tvisterna mellan östafrikanska länder om tillgång och fördelning av resur-

KONFLIKTEN I TIGRAY

Ett nytt krig bröt ut i Tigray-regionen i norra Etiopien i november 2020 mellan regeringsstyrkor och Tigreanska folkets befrielsefront och tusentals människor dödades och mer än 46 000 flyktingar tvingades fly till östra Sudan. Osäkerheten ökade även i andra etiopiska regioner under 2020 genom samtidiga väpnade konflikter och höga nivåer av våld mellan etniska grupper.

ser fortsatte under 2020. Dödläget i en av de allvarligaste konflikterna, den mellan Egypten, Etiopien och Sudan om tillgången till östra Nilens vatten fortsatte under 2020.

Islamistupproret i Cabo Delgado i norra Moçambique intensifierades under 2020. Det ökade våldet mot civila gjorde att antalet internflyktingar under året mer än fyrdubblades, till över 500 000. I Somalia var den väpnade islamistgruppen al-Shabab fortsatt ett stort hot trots närvaron av Afrikanska unionens fredsoperation och riktade amerikanska flygangrepp mot gruppen.

I Sydsudan ökade våldet mellan folkgrupper kraftigt under 2020 när genomförandet av 2018 års fredsavtal försenades och bidrog till den osäkra säkerhetssituationen.

I Sudan ökades takten i framstegen i den sudanesiska fredsprocessen under 2020 genom att ytterligare betydande fredsavtal slöts med de större väpnade grupperna. Den 3 oktober 2020 undertecknades fredsavtalet *Juba Peace Agreement* mellan den sudanesiska regeringen och representanter för flera väpnade grupper. ●

8. MILITÄRUTGIFTER

Världens militärutgifter beräknades 2020 till 1981 miljarder dollar. Utgifterna var 2,6 procent högre än 2019 och 9,3 procent högre än 2011. Den militära bördan, militärutgifternas andel av världens bruttonationalprodukt (BNP), ökade med 0,2 procentenheter 2020 till 2,4 procent. Det var den största ökningen av den militära bördan sedan finanskrisen 2009.

Militärutgifterna ökade i fyra av världens fem regioner: en ökning med 5,1 procent i Afrika, 4 procent i Europa, 3,9 procent i Amerika samt 2,5 procent i Asien och Oceanien. För sjätte året i rad kan SIPRI inte göra beräkningar av militärutgifterna i Mellanöstern.

Covid-19

Covid-19-pandemins påverkan på militärutgifterna kommer att klarna under kommande år, men fyra observationer om dess inverkan under 2020 kan göras redan nu. För det första har flera länder, t. ex. Angola, Brasilien, Chile, Kuwait, Ryssland och Sydkorea, minskat eller omdirigerat sina militärutgifter till att användas för att bekämpa pandemin. För det andra har ett land, Ungern, gått i motsatt riktning och ökat sina militärutgifter under 2020 som en del i ett ekonomiskt stimulanspaket som reaktion på pandemin. Fler länder kommer troligen att argumentera för att koppla ihop högre militärutgifter med ekonomisk återhämtning. För det tredje ökade den militära bördan i de flesta länderna under 2020. För det fjärde har de flesta länderna använt militära resurser, särskilt personal, i sin kamp mot Covid-19.

VÄRLDENS MILITÄRUTGIFTER 2020

Region	Utgifter (miljarder \$)	Förändring (%)
Afrika	(43,2)	5,1
Nordafrika	(24,7)	6,4
Afrika söder om Sahara	18,5	3,4
Amerika	853	3,9
Centralamerika och Karibien	8,6	-0,2
Nordamerika	801	4,3
Sydamerika	43,5	-2,1
Asien och Oceanien	528	2,5
Centralasien	1,9	-8,4
Ostasien	359	2,3
Oceanien	30,7	5,6
Sydasien	90,1	1,3
Sydostasien	45,5	5,2
Europa	378	4,0
Centraleuropa	33,6	6,0
Östeuropa	71,7	3,4
Västeuropa	273	3,9
Mellanöstern	..	..
Världen totalt	1 981	2,6

( ) = osäker uppskattning; .. = ingen data tillgänglig.

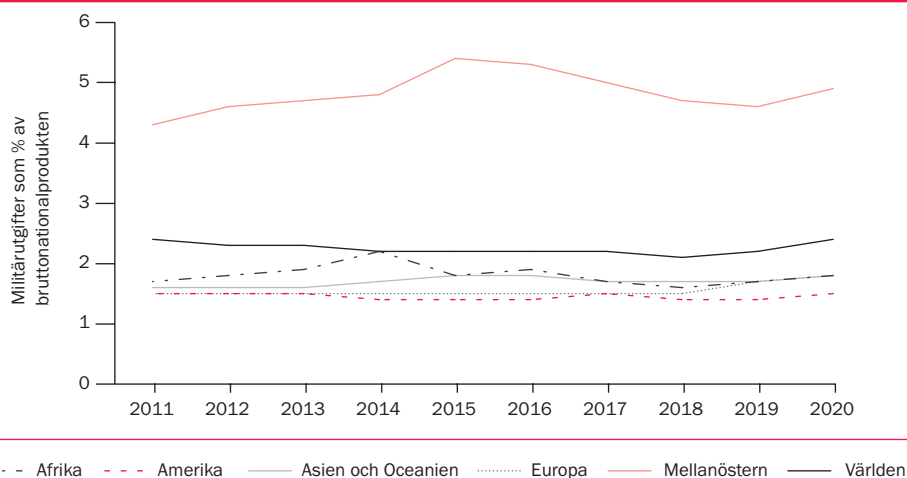
Militärutgifterna är angivna i löpande priser (2019), amerikanska dollar. Alla förändringar är angivna i reella termer för perioden 2019–20.

Länder med de högsta militärutgifterna 2020

Ökningen av de totala utgifterna 2020 berodde till största delen på utgiftsmönstren i USA och Kina. USA ökade 2020 sina utgifter för tredje året i rad till 778 miljarder dollar, en ökning med 4,4 procent sedan 2019, men en minskning med 10 procent sedan 2011. Ökningen skedde bland annat i budgeten för forskning och utveckling, modernisering av den amerikanska kärnvapenstyrkan samt stora vapenförvärv. Kinas militärutgifter beräknades 2020 till 252 miljarder dollar, vilket innebar en ökning på 1,9 procent sedan 2019 och

MILITÄR BÖRDA ENLIGT REGION, 2011–20

76 procent sedan 2011. De kinesiska utgifterna har stigit 26 år i rad, den längsta obrutna sviten för något land i SIPRI:s databas över militärutgifter (SIPRI *Military Expenditure Database*). Kinesisk ekonomi lyckades återhämta sig relativt snabbt från pandemirestriktionerna och är därför ett av få länder som kunnat öka sina militärutgifter utan att öka den militära bördan.

Indiens utgifter 2020 var 72,9 miljarder dollar, en ökning på 2,1 procent och gjorde att landet hade världens tredje högsta militärutgifter. Rysslands militärutgifter var totalt 61,7 miljarder dollar. Det var 2,5 procent högre än 2019, men 6,6 procent lägre än den ursprungliga budgeten för 2020 och speglade de förödande ekonomiska konsekvenserna av Covid-19. Gapet i utgifterna omfattade också ett underskott på cirka 1 miljard dollar kopplat till det statliga upprustningsprogrammet. Storbritannien med världens femte högsta militärutgifter, ökade sina utgifter med 2,9 procent 2020. Det var Storbritanniens näst högsta årliga tillväxttakt under perioden 2011–20, ett

årtionde som fram till 2017 karaktäriserades av nedskärningar av militärutgifter.

Öppenhet i militärutgifter

Att spåra länders militärutgifter kräver öppenhet. De flesta länder tillgängliggör utgiftsdata i officiella regeringsrapporter. Informationen är emellertid ibland svår att komma åt och rapporteringen i regeringspublikationerna varierar stort. En faktor som möjligtvis påverkar öppenheten är kvaliteten på de demokratiska institutiverna. I Sydostasien t. ex. visar de grundläggande instrumenten för nationell öppenhet: tillgänglighet, tillgång, klassificering, omfattning, uppdelning och läget i budgetprocessen där rapportering sker, att den övergripande öppenheten i rapporteringen av militärutgifter i regionen är relativt god. Fem länder (Indonesien, Malaysia, Filippinerna, Thailand och Östtimor) är transparenta, tre länder (Kambodja, Myanmar och Singapore) har delvis öppenhet och endast Brunei, Laos och Vietnam bedöms ha begränsad eller ingen öppenhet. ●

9. INTERNATIONELL VAPENHANDEL OCH VAPENPRODUKTION

Volymen av de internationella överföringarna av större vapen för femårsperioden 2016–20 låg ungefär på samma nivå som för perioden 2011–15 och var fortsatt på sin högsta nivå sedan kalla krigets slut. Den totala volymen av överföringar för 2016–20 var emellertid fortsatt 35 procent lägre än under kalla kriget 1981–85, när vapenöverföringarna nådde sin högsta nivå. Covid-19-pandemin och den påföljande ekonomiska krisen verkar ha haft liten effekt på vapenleveranserna under 2020 eller på nya beställningar på större vapen under året.

Leverantörer av större vapen

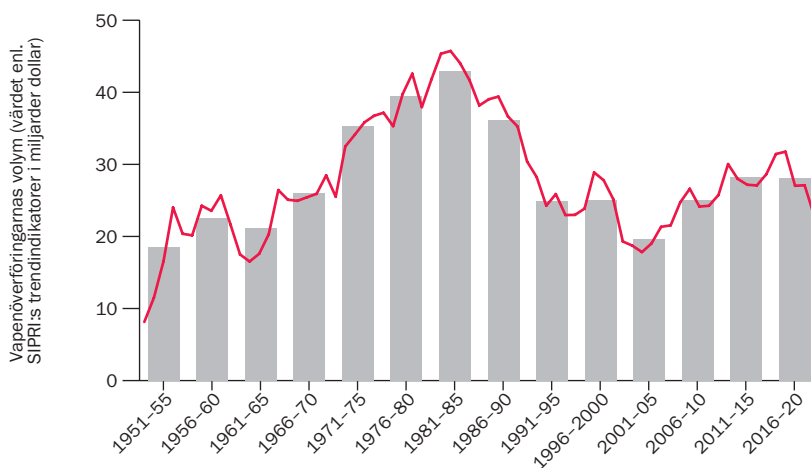
De fem största leverantörerna under 2016–20, USA, Ryssland, Frankrike, Tyskland och Kina stod för 76 procent av den totala exportvolymen. USA och Ryssland (Sovjetunionen före 1992) har sedan 1950 ständigt varit de överlägset största leveran-

törerna. Under 2016–20 stod den amerikanska vapenexporten för 37 procent av världens totala export och var 15 procent högre än under perioden 2011–15. Nästan hälften (47 procent), av amerikansk vapenexport gick till Mellanöstern 2016–20. Rysslands vapenexport däremot minskade med 22 procent och dess andel av den totala exporten minskade från 26 procent 2011–15 till 20 procent under perioden 2016–20.

Frankrike och Tyskland ökade båda sin vapenexport, med 44 respektive 21 procent, mellan perioderna 2011–15 och 2016–20, medan Kinas export minskade med 7,8 procent.

Många av de 65 länder som SIPRI identifierar som leverantörer av större vapen 2016–20 levererar endast små mängder vapen. De 25 största leverantörländerna stod för 99 procent av den totala exporten. Länderna i Nordamerika (Kanada och USA), och Europa, med Ryssland inräknat, stod för 86 procent av all vapenexport. De tre största leverantörländerna utanför Europa och Nordamerika var Kina (5,2 pro-

TRENDEN FÖR ÖVERFÖRINGARNA AV STÖRRE VAPEN 1950–2020

Not: Stapeldiagrammet visar volymen av vapenöverföringarnas medeltal för 5-årsperioder och linjediagrammet visar årlig total.

DE STÖRSTA EXPORTÖRERNA OCH IMPORTÖRERNA AV STÖRRE VAPEN 2016–20

Export- örer	Globala andelar (%)	Import- örer	Globala andelar (%)
1 USA	37	1 Saudiarabien	11
2 Ryssland	20	2 Indien	9,5
3 Frankrike	8,2	3 Egypten	5,8
4 Tyskland	5,5	4 Australien	5,1
5 Kina	5,2	5 Kina	4,7
6 Storbritannien	3,3	6 Algeriet	4,3
7 Spanien	3,2	7 Sydkorea	4,3
8 Israel	3,0	8 Qatar	3,8
9 Sydkorea	2,7	9 FA	3,0
10 Italien	2,2	10 Pakistan	2,7

FA = Förenade Arabemiraten.

cent av den totala vapenexporten), Israel (3 procent) och Sydkorea (2,7 procent).

Importörer av större vapen

SIPRI identifierade 164 länder som importörer av större konventionella vapen under 2016–20. De fem största vapenimportörerna var Saudiarabien, Indien, Egypten, Australien och Kina, vilka tillsammans stod för 36 procent av den totala vapenimporten. Den region som mottog den största volymen av vapenleveranser under 2016–20 var Asien och Oceanien, motsvarande 42 procent av totalen, följt av Mellanöstern som mottog 33 procent. Två regioner såg ett ökat flöde av vapen mellan 2011–15 och 2016–20: Mellanöstern (25 procent) och Europa (12 procent). Flödet till övriga tre regioner minskade, Afrika (–13 procent), Amerika (–43 procent) och Asien och Oceanien (–8,3 procent).

Det finansiella värdet av vapenexporten

SIPRI:s data över vapenhandel representerar inte det finansiella värdet, men många vapenexporterande länder publicerar siffror med det finansiella värdet av sin vapen-

IMPORT AV STÖRRE VAPEN EFTER REGION

Mottagande region	Global andel (%), 2016–20	Förändring i import- volym (%) mellan 2011–15 och 2016–20
Afrika	7,3	–13
Amerika	5,4	–43
Asien och Oceanien	42	–8,3
Europa	12	12
Mellanöstern	33	25

export. Baserat på sådana siffror beräknar SIPRI det totala värdet av världens vapenhandel 2019 till minst 118 miljarder dollar*.

Vapenproduktion och militära tjänster

Den totala försäljningen från de 25 största vapenproducenterna och företagen med militära tjänster uppgick till 361 miljarder dollar 2019*, en ökning med 8,5 procent jämfört med 2018. SIPRI:s lista för 2019 innehåller för första gången data för några kinesiska vapenföretag. De 25 största företagen 2019 finns främst i Nordamerika (12 företag) och Europa (8 företag), men listan innehåller också fyra kinesiska företag och ett från Förenade Arabemiraten. De fem största företagen är alla baserade i USA.

SIPRI har för första gången kartlagt förekomsten internationellt av vapenindustri med fokus på de 15 största vapenföretagen under 2019. Datauppsättningen innehåller 400 utländska enheter, definierade som grenar, dotterbolag och konsortier registrerade i ett annat land än där moderbolagets huvudkontor är beläget. Om de utländska enheterna medräknas finns de 15 största vapenföretagen representerade i minst 49 olika länder. ●

* Senast tillgängliga data.

10. VÄRLDENS KÄRNVAPEN-ARSENALER

Vid början av 2021 innehade nio länder (USA, Ryssland, Storbritannien, Frankrike, Kina, Indien, Pakistan, Israel och Nordkorea) omkring 13 080 kärnstridspetsar, av vilka 3825 var utplacerade och operativa. Omkring 2000 av dessa hölls i högsta beredskap.

Kärnvapenarsenaler

Lagren av kärnstridspetsar fortsätter att minska. Det beror främst på att både USA och Ryssland demonterar gamla stridspetsar. Minskningen av operativa stridspetsar verkar ha avstannat och antalet kan öka igen. Samtidigt har både USA och Ryssland omfattande och kostsamma program för att byta ut och modernisera sina robotsystem med förmåga att bära kärnvapen samt av kärnstridspetsar och produktionsanläggningar. Som exempel kan nämnas att USA 2020 fullbordade sin utplacering av nya lätta kärnstridspetsar på sina atomdrivna ubåtar utrustade med ballistiska missiler

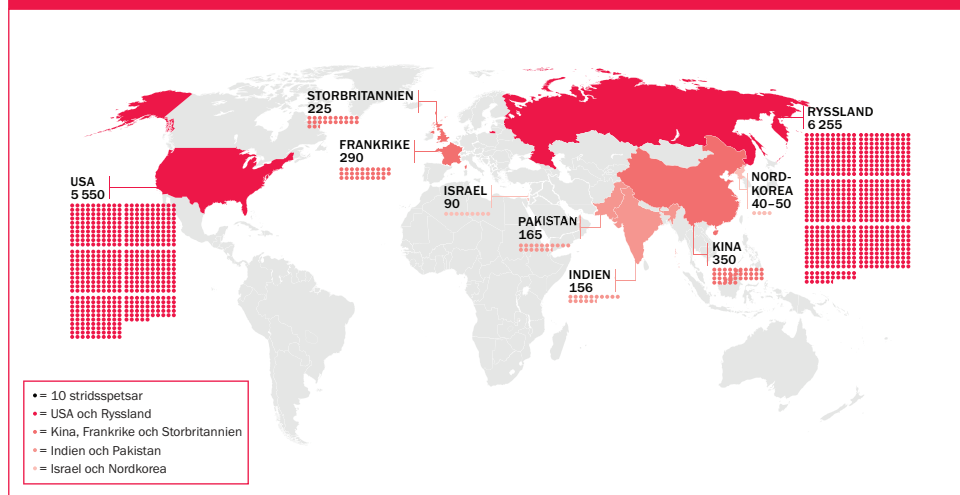
och att framsteg gjordes för planerna att utrusta fartyg med en ny kryssningsrobot med kärnstridspetsar. Ryska flottan skaffade en fjärde ubåt i Borei-klassen utrustad med ballistiska missiler och ökade antalet RS-24 Jars och Avangard interkontinentala kryssningsrobotar, Kalibr ubåtsbaserade kryssningsrobotar och Iskander kortdistansrobotar.

Övriga kärnvapenstaters arsenaler är betydligt mindre, men alla utvecklar nya vapensystem, eller har deklarerat sin avsikt att göra det. Kina är mitt i en betydande modernisering och utbyggnad av sin arsenal och Indien och Pakistan tros också utöka storleken på sina kärnvapenlager. Nordkorea prioriterar fortsatt sitt militära nukleära program som ett centralt element i sin nationella säkerhetsstrategi, även om landet 2020 inte utförde några tester av kärnvapen och ballistiska missiler med mellan- och långdistansräckvidd.

Liten öppenhet

Tillgången till trovärdig information om tillståndet för kärnvapenstaternas kärnva-

VÄRLDENS KÄRNVAPENLAGER JANUARI 2021

Not: Gränserna på kartan innebär inte att SIPRI godkänner dem.

VÄRLDENS LAGER AV KLYVBART MATERIAL 2020

Råmaterialet till kärnvapen är klyvbart material, antingen höganrikat uran eller separerat plutonium. Kina, Frankrike, Ryssland, Storbritannien och USA har framställt både höganrikat uran och plutonium för sina kärnvapen. Indien och Israel har i huvudsak framställt plutonium och Pakistan har mestadels framställt höganrikat uran, men utvecklar sin förmåga att framställa plutonium. Nordkorea har framställt plutonium till kärnvapen, men tros även ha framställt höganrikat uran för kärnvapnen. Alla länder med en civil kärnkraftsindustri har förmågan att framställa klyvbart material.

International Panel on Fissile Materials sammanställer information om världens lager av klyvbart material.

Världens lager 2020

Höganrikat uran	-1 330 ton
Separerat plutonium	
Militära lager	-220 ton
Civila lager	-320 ton

penarsenaler och kapaciteter varierar kraftigt. USA hade tidigare offentliggjort viktig information om sina kärnvapenlager och kapacitet, men 2020, precis som 2019, nekade den amerikanska regeringen att offentliggöra storleken på de amerikanska lagren. Storbritannien och Frankrike har också offentliggjort en del information. Ryssland vägrar att offentligt avslöja en detaljerad uppdelning av sina arsenaler enligt 2010 års Nya START-avtal, trots att denna information delas med USA. Kina visar upp sina kärnvapen offentligt oftare än tidigare, men redovisar mycket lite information om antalet vapen och framtida utvecklingsplaner. Indien och Pakistan gör uttalanden om en del missilprov, men lämnar inte ut någon information om status och storlek på sina arsenaler. Nordkorea

VÄRLDENS KÄRNVAPENLAGER JANUARI 2021

Land	Utplacerade stridsspetsar	Övriga stridsspetsar	Totalt
USA	1 800	3 750	5 550
Ryssland	1 625	4 630	6 255
Storbritannien	120	105	225
Frankrike	280	10	290
Kina	–	350	350
Indien	–	156	156
Pakistan	–	165	165
Israel	–	90	90
Nordkorea	–	[40–50]	[40–50]
Totalt*	3 825	9 255	13 080

– = noll eller försumbart värde; [] = osäker siffra som inte inkluderas i totalsumman.

* Totalsummorna är avrundade till närmsta 5 stridsspetsar.

Not: "Övriga stridsspetsar" betyder stridsspetsar i reserv och lager samt de stridsspetsar som är avsedda att demonteras.

Siffrorna för Ryssland och USA motsvarar inte nödvändigtvis antalet deklarerade i 2010 års Nya START-fördrag p g a fördragets beräkningsregler.

Alla siffror är ungefärliga. SIPRI reviderar sina data över världens kärnvapenarsenaler varje år baserat på ny information och uppdateringar.

har bekräftat att de testar sina kärnvapen och missiler, men lämnar inte ut någon information om storleken på sin kärnvapenarsenal. Israels policy är sedan länge att inte kommentera sin kärnvapenarsenal. ●

11. KÄRNVAPENNEDRUSTNING, NUKLEÄR RUSTNINGSKONTROLL OCH ICKE-SPRIDNING

Konventionen om förbud mot kärnvapen träder i kraft

Även om när bokslutet görs över 2020, året ser ut som ett dåligt år för nukleär rustningskontroll och icke-spridning, nåddes en avgörande milstolpe för utvecklingen av internationella normer för kärnvapennedrustning. Den 24 oktober 2020 blev Honduras det 50:e landet att ratificera eller ansluta sig till 2017 års Konvention om förbud mot kärnvapen, vilket gjorde att det trädde i kraft 90 dagar senare. Konventionen är det första avtal som innebär ett omfattande förbud mot kärnvapen, inbegripet utveckling, utplacering, innehav, användning och hot om användning. Förbudet har emellertid visat på spänningen mellan nukleär nedrustning och nukleär avskräckning. Medan civilsamhället och många icke-kärnvapenstater välkomnade att avtalet trädde i kraft, ansåg kärnvapenstaterna (Frankrike, Kina, Ryssland, Storbritannien och USA) och deras allierade att det undergrävde den existerande nukleära ordningen baserad på 1968 års Icke-spridningsavtal.

Covid-19-pandemin ledde till att Icke-spridningsavtalets 10:e översynskonferensen sköts upp. Den skulle markerat 50-årsdagen för Icke-spridningsavtalets ikraftträdande 1970 och att det var 25 år sedan avtalet förlängdes på obestämd tid 1995. Många välkomnade uppskjutandet då konferensen verkade komma att misslyckas i den politiska kontext som härskade 2020, främst skapat av den långvariga frånvaron av framsteg för nukleär nedrustning.

Rysk-amerikansk kärnvapenbegränsning

I linje med över 10 års diplomatiskt dödläge i den bilaterala kärnvapenbegränsningen mellan Ryssland och USA gjordes få framsteg i deras förhandlingar 2020. Förutom försämringarna i de allmänpolitiska och säkerhetspolitiska relationerna mellan Ryssland och västländerna har rådande utveckling av militär teknologi komplicerat strategisk dynamik och medverkat till dödläget. Trots försöken att diskutera relevanta frågor inom ramen för den strategiska säkerhetsdialogen hade Ryssland och USA i slutet av 2020 fortfarande inte kommit överens om att förlänga det sista kvarvarande bilaterala kärnvapenbegränsningsavtal, 2010 års Nya START, vilket löper ut 5 februari 2021. Fortlevnaden för Nya START bestäms fortsatt av de två sidornas olika synsätt och mål: Ryssland fokuserade på att bevara avtalet, medan USA försökte övertyga Kina, utan framgång, att ansluta till avtalet och att göra det mer omfattande vad gäller vapnen som avses och de kontrollåtgärder som föreskrivs.

Iran och den gemensamma övergripande handlingsplanen ("kärnenergiavtalet")

Framtiden för 2015 års gemensamma övergripande handlingsplan var fortsatt osäker 2020. Kärnenergiavtalet är ingått mellan Iran och sex andra länder samt EU avsett att skapa internationellt förtroende för att landets nukleära program enbart har fredliga syften, för att i gengäld få sanktionerna lyfta. Iran var fortsatt part i kärnenergiavtalet under 2020 trots att man inte längre följde de viktigaste bestämmelserna i avtalet. Under 2019 började Iran överskrida avtalets tak för nukleära aktiviteter som svar på den amerikanska politiken för "maximalt tryck", vilken efter att USA 2018 drog sig ur avtalet innebar ständigt hårdare

**SAMLAT ANTAL RYSKA OCH AMERIKANSKA STRATEGISKA OFFENSIVA
VAPEN ENLIGT NYA START, 5 FEB. 2011 OCH 1 MARS 2020 OCH 1 SEP. 2020**

Datakategori	Fördragsgränser	Ryssland			USA		
		Feb. 2011	Mars 2020	Sep. 2020	Feb. 2011	Mars 2020	Sep. 2020
Utplacerade ICBMs, SLBMs och tunga bombplan	700	521	485	510	882	655	675
Stridsspetsar på utplacerade ICBMs, SLBMs och tunga bombplan ^a	1 550	1 537	1 326	1 447	1 800	1 373 ^b	1 457
Utplacerade och icke-utplacerade bärarketer för ICBMs, SLBMs och tunga bombplan	800	865	754	764	1 124	800	800

ICBM = interkontinental ballistisk robot; SLBM = ballistisk robot avfyrad från en ubåt.

Not: Fördraget trädde i kraft den 5 februari 2011. Fördragsgränserna skulle nås senast 5 februari 2018.

^a Varje tungt bombplan beräknas medföra en stridsspets.

^b Den första offentliga publiceringen av samlade amerikanska data visade 1373. Följande publiceringar visade 1372.

sanktioner för Iran. Iran fortsatte hävda att de åter skulle efterleva avtalet till fullo så snart som de andra parterna gjorde det samma. Förutsättningarna för att återuppliva det bräckliga nukleära avtalet under 2021 förbättrades genom att en ny amerikansk president valdes 2020. Möjligheten för Iran och USA att komma överens om villkoren för att återvända till sina respektive åtaganden i avtalet var emellertid fortsatt begränsad.

Nordkorea

Sedan sammanbrottet för den kortlivade nukleära diplomatin mellan USA och Nordkorea 2018–19 har ett dödläge rått, vilket fortsatte under hela 2020. Nordkorea meddelade i januari att landet inte längre skulle följa det ensidiga moratorium för tester av kärnvapen och ballistiska långdistansrobotar som man förkunnat 2018. Inga sådana tester utfördes under året, men landet fortsatte utveckla sina ballistiska kortdistansrobotar.

Oenigheter om Fördraget om fullständigt förbud mot kärnsprängningar

Det svåra politiska sammanhanget som gäller för nukleär rustningskontroll är också tydligt när det gäller 1996 års Fördrag om fullständigt förbud mot kärnsprängningar (CTBT), det internationella avtal som kommer att förbjuda alla tester av kärnvapen under alla förhållanden när det träder ikraft. Under 2020 rapporteras amerikanska tjänstemän ha diskuterat möjligheten att utföra en så kallad utmaningskärnsprängning, vilket skulle innebära att USA gör sin första nukleära provsprängning sedan 1992. De negativa politiska reaktionerna, de politiska förändringar genom det amerikanska valet i november och olika tekniska svårigheter innebar att ett sådant test vid slutet av året verkade osannolikt. Samtidigt ifrågasatte USA, precis som tidigare år, om Kina och Ryssland följde sina ensidiga testmoratorium. Båda förnekade de amerikanska påståendena, vilka inte styrkts av offentligt tillgängliga bevis. ●

12. KEMISKA OCH BIOLOGISKA SÄKERHETSHOT

Covid-19-pandemins utveckling

Under 2020 förändrade Covid-19-pandemin världen på ett sätt som mycket få hade väntat sig. Vid slutet av 2020 hade mer än 82 miljoner fall av Covid-19 och mer än 1,8 miljoner dödsfall registrerats över hela världen, även om det faktiska antalet antagligen var avsevärt högre på grund av odiagnostiserade fall och allmänt dåliga data relaterade till Covid-19. Pandemins globala socioekonomiska påverkan var på nivåer utan motstycke sedan andra världskriget.

Med den kunskap om Covid-19 och dess ursprung man hade vid slutet av 2020, bedömdes det allmänt att det var ett naturligt sjukdomsutbrott som först upptäckts i Wuhan i Kina på nyårsafton 2019, även om mycket lite var känt om hur, var och när den började spridas. Medan teorin om ”naturligt utsläpp” dominerade, fanns ytterligare en teori om att viruset kunde härstamma från en forskningsrelaterad händelse. Att identifiera källan för sjukdomen borde ha varit en rutinmässig vetenskaplig fråga, istället blev den i hög grad politiserad. Särskilt Kina gjorde betydande försök att kontrollera skildringen av pandemins ursprung. Världshälsoorganisationen fick i maj 2020 i uppdrag att försöka hitta virusets ursprung genom att leda ett internationellt uppdrag i Kina i början av 2021.

Pandemin och dess allmänna och socioekonomiska påverkan visade tydligt ett problem som alla regeringar stod inför: hur man framgångsrikt kan förutsäga och förbereda sig för biosäkerhetsrelaterade hot mot medborgare och mot nationell och internationell säkerhet. Det biologiska säkerhetshotet är komplext och blir större och innebär naturliga sjukdomsutbrott,

ANVÄNDNING AV NOVITJOK

Under 2020 skedde ytterligare utveckling vad gäller giftiga kemikalier av nervgifter i gruppen novitjok. Tekniska förändringar av kemikalier i förteckning 1 av 1993 års C-vapenkonvention trädde i kraft samt ett nytt exempel på påstådd användning av novitjok vid förgiftningen av den ryska oppositionsledaren Aleksej Navalnyj. OPCW bekräftade att en kolinesterashämmare av novitjoktyp användes för att förgifta Navalnyj, även om det var en typ som inte fanns på förteckningen.

laboratorieolyckors oavsiktliga konsekvenser, avsiktligt användande av sjukdom som vapen och vad pandemin visat, även biologisk informationskrigföring.

Biologisk vapenkontroll

Pandemin fick även stor påverkan på arbetet med viktig biologisk nedrustning och icke-spridning under 2020. Extramöten för experter och statspartsmöten för 1972 års B-vapenkonvention sköts upp till 2021. Trots det sågs viktiga aktiviteter och utveckling relaterade till konventionen under 2020. Däribland den 45:e årsdagen av B-vapenkonventionens ikraftträdande, en öppen Säkerhetsrådsdebatt om pandemier och säkerhet i juli 2020 samt ett nytt kontroversiellt resolutionsutkast i Generalförsamlingen om Generalsekreterarens mekanism för undersökningar av påstådda bruk av kemiska och biologiska vapen.

Undersökning av påstådd användning av kemiska vapen

Att Ryssland föreslog resolutionen om Generalsekreterarens mekanism för undersökningar av påstådda bruk av kemiska och biologiska vapen var i linje med en handfull aktörers andra försök att underminera och ifrågasätta auktoritet och arbete utfört av

undersökningsgrupper från Organisationen för förbud mot kemiska vapen (OPCW) och FN, som felaktig information och desinformationskampanjer. Undersökningarna om syriska kemiska vapen som fortsatte under 2020 och andra händelser tyder på att undersökningar blir mer omtvistade, komplicerade och viktiga. Olika uppfattningar blev också uppenbara i Säkerhetsrådets möten om Syrien och kemiska vapen under 2020.

Kemiska vapenkontroll och nedrustning

Pandemin gjorde att OPCW:s tekniska sekretariats rutininspektioner och andra inspektioner alla sköts upp under hela 2020. Det 25:e mötet av statspartskonferensen till 1993 års C-vapenkonvention genomfördes i anpassad form och en andra del planerades till 2021. Politisk splittring blev åter uppenbar vid statspartskonferensens och vid OPCW:s exekutivkommittés möten, särskilt om programutkastet och budgeten samt i samband med försöken att ta sig an hotet från kemikalier som påverkar det centrala nervsystemet.

Fram till 30 november 2020 hade 98,3 procent av anmälda kemiska vapen av kategori 1 (baserade på kemikalier i förteckning 1 av C-vapenkonventionen), destruerats med internationell kontroll. USA är det enda kvarvarande land med anmält innehav av kemiska vapen som inte destruerats, men förväntas fullgöras sin destruktion inom utsatt tid. ●

COVID-19-PANDEMIN UNDER 2020 (UTVALDA HÄNDELSER)

3 jan.	Kina anmäler i dec. 2019 mer än 40 fall av en okänd viral lunginflammation, först upptäckt i Wuhan, till Världshälsoorganisationen (WHO).
9 jan.	Orsaken till sjukdomsutbrottet i Wuhan identifieras som ett nytt coronavirus. Det första dödsfallet rapporteras två dagar senare.
23 jan.	Wuhan sätts i karantän.
30 jan.	WHO tillkännager att coronaviruset är en folkhälsokris av internationellt intresse.
11 feb.	WHO ger det nya coronaviruset namnet "Covid-19".
16 feb.	Ett gemensamt uppdrag för WHO och Kina inleds för att bedöma allvaret i den nya sjukdomen.
7-8 mars	Bekräftade fall av Covid-19 i världen överskrider 100 000. Italien blir första land att införa en nedstängning.
11 mars	WHO förklarar Covid-19 för en pandemi.
4 april	Bekräftade fall av Covid-19 i världen passerar 1 miljon.
18-19 maj	WHO får till uppgift att fastställa virusets ursprung.
30 juni	Bekräftade fall av Covid-19 i världen passerar 10 miljoner. Dödsfallen överskrider 500 000 globalt.
11 aug.	Ryssland tillkännager att de har godkänt världens första Covid-19-vaccin.
30 sep.	Dödsfallen i Covid-19 överskrider 1 miljon globalt.
5 nov.	Uppdragsvillkoren för WHO:s studie om ursprunget för SARS-CoV-2 publiceras.
8 nov.	Bekräftade fall av Covid-19 i världen passerar 50 miljoner.
31 dec.	Bekräftade fall av Covid-19 i världen passerar 50 miljoner och dödsfallen beräknas till 1,8 miljoner.

13. KONVENTIONELL RUSTNINGS- KONTROLL OCH REGLERING AV NYA VAPENTEKNOLOGIER

Länders konventionella vapenkontroll faller vanligtvis inom ramen för två breda strategier: att begränsa eller förbjuda inhumana vapen, eller reglera och hantera förvärv, produktion, överföring och handel av vapen i syfte att förhindra destabilisering eller missbruk. I den första kategorin återfinns 1981 års Konvention om särskilt inhumana konventionella vapen, 1997 års Ottawafördrag om minförbud och 2008 års Konvention om klusterammunition. Den andra kategorin innefattar 2013 års Vapenhandelsavtal.

En del vapen täcks inte av ett särskilt avtal. Då kan man överväga ett nytt avtal eller, som med dödliga autonoma vapensystem (LAWS), en utvidgning av en existerande regim. När denna strategi misslyckas kan alternativa, mindre formella strategier övervägas, som i fallet med explosiva vapen i befolkade områden (EWIPA). I mer komplicerade fall, som regleringen av cyberrymden eller aktivitet i yttre rymden, kan den bästa strategin bli föremål för en intensiv debatt.

Som ett komplement till vapenkontroll kan internationell säkerhet förbättras genom att länderna agerar för att bygga ömsesidigt förtroende. Det kan ske genom relativt enkla multilaterala mekanismer för att dela information om vapenförvärv eller militärutgifter. De existerande instrumenten är emellertid i akut behov av förnyelse eftersom deltagandet är lågt och nyttan av den data som finns tillgänglig är begränsad.

Antipersonella minor (truppminor) och klusterammunition

Användningen av antipersonella minor är idag ovanlig bland stater, men icke-statliga grupperns användning av dem i krig är ett växande problem, särskilt användningen av improviserade sprängämnen (IED) aktiverade av offren. Antipersonella minor användes av dessa grupper i åtminstone sex länder mellan mitten av 2019 till oktober 2020: Afghanistan, Colombia, Indien, Libyen, Myanmar och Pakistan. Sedan Ottawafördraget trädde ikraft har 31 statsparter avslutat röjningen av alla antipersonella minor från sitt territorium, där Chile och Storbritannien gjorde det under 2020.

Den senaste användningen av klusterammunition förekom i oktober 2020 under den väpnade konflikten i Nagorno-Karabach mellan Armenien och Azerbajdzjan, vilka inte är parter till Konventionen om klusterammunition. Även i Syrien användes fortsatt klusterammunition under 2019–20.

Explosiva vapen i befolkade områden

Den internationella oron över användningen av EWIPA växer. Få framsteg har gjorts i denna fråga inom ramen för Konvention om särskilt inhumana konventionella vapen under de senaste åren på grund av bristen på samsyn och att en handfull länder motarbetar förbättringar i konventionens program på området. Under 2020 förvärrades svårigheterna i förhandlingarna genom att Covid-19-pandemin gjorde det omöjligt att mötas ansikte mot ansikte, något som påverkade alla diskussioner om konventionell vapenkontroll under året. Bristen på framsteg för EWIPA har gjort att några länder undersökt en separat process. Under irländsk ledning är målet för denna process att utarbeta en

OPEN SKIES-FÖRDRAGET

I maj 2020 meddelar USA att man formellt frånträder 1992 års Fördrag om observationsflygningar (det s.k. Open Skies-fördraget) med hänvisning till att Ryssland inte anslutit sig till fördraget. Fördraget inrättade en regim med obehäpnade ömsesidiga observationsflygningar över de 34 deltagande ländernas territorier. Mer än 1500 övervakningsflygningar har gjorts sedan fördraget trädde i kraft 2002. Trots internationella vädjanden till USA, även från dess allierade, att ompröva sitt beslut att frånträda trädde tillbakadragandet i kraft den 22 november 2020. Fastän fördragets återstående parter verkade beslutna att fortsätta genomföra det, var den långsiktiga framtiden för avtalet fortsatt osäker i slutet av 2020.

politisk deklaration som riktar in sig på den humanitära skada som användningen av EWIPA innebär. Förhandlingen försenades av Covid-19-pandemin, men ytterligare samråd förväntas resultera i att en deklaration antas 2021.

Dödliga autonoma vapensystem

Försöken att reglera LAWS inom ramen för Konvention om särskilt inhumana konventionella vapen startade 2014 och sedan 2017 har de letts av en grupp experter på regeringsnivå som arbetar utan tidsbegränsning. Under 2020 har diskussionerna främst handlat om att identifiera viktiga områden med samsyn för att informera konventionens sjätte översynskonferens, vilken ska äga rum under 2021. Diskussionerna har emellertid förutom att påverkas av pandemirelaterade restriktioner också hindrats av ständiga principiella meningsskiljaktigheter om Expertgruppens resultat och mandat, främst mellan västländernas delegationer, den Alliansfria rörelsen och Ryssland. Detta väcker allvarliga frågor om vad

Expertgruppen kan åstadkomma förutom de 11 riktlinjerna som antogs 2019.

Styrning av cyberrymden

I samband med de pågående geopolitiska spänningarna om informations- och kommunikationsteknologins (IKT) säkerhet, har diskussioner om styrning av IKT och cyberrymden skett på flera nivåer. De viktigaste ansträngningarna huvudsakligen drivna av stater fortsatte under 2020 inom två parallella FN-aktiviteter: en arbetsgrupp utan tidsbegränsning och en expertgrupp på regeringsnivå. Trots att Covid-19-pandemin förändrat det digitala landskapet och ökat behovet av åtgärder, har emellertid olika länders intressen och styrande preferenser hindrat de internationella försöken att kontrollera skadlig användning av IKT. När samsyn saknas verkar ett juridiskt bindande avtal i närtid vara osannolikt.

Rymdsäkerhetens utveckling

Trots en ökad risk för konflikt i yttre rymden är internationella förhandlingar om säkerhetsperspektiv av rymdaktiviteter fortsatt låsta. Bland frågor som destabiliserade under 2020 fanns kontroversiella mötes- och närhetsoperationer och påstådda ryska antisatellittester samt den ensidiga rymdpolitik USA antog. I december 2020 antog emellertid FN:s generalförsamling ett nytt lovande initiativ om normer för ansvarsfullt uppträdande i rymden, framlagt av Storbritannien. Förhoppningsvis kommer det att leda till en återgång till multilateralt reglerat handlande för rymdsäkerhet. ●

14. PRODUKTER MED DUBBLA ANVÄNDNINGSMÅNEN OCH VAPENHANDELSKONTROLL

Under 2020 fortsatte försöken att globalt, multilateralt och regionalt stärka kontrollen av handel med konventionella vapen och med produkter med dubbla användningsområden knutna till konventionella, biologiska, kemiska och kärnvapen och deras transportsystem. De olika internationella och multilaterala processerna som försöker etablera och främja överenskomna standarder för handeln med vapen och produkter med dubbla användningsområden hade ett oförändrat antal medlemmar. Samtidigt fanns tilltagande tecken på att processerna prövas i högre grad av minskande naturresurser och ökade geopolitiska motsättningar. Det märktes genom bristerna i den obligatoriska rapporteringen enligt 2013 års Vapenhandelsfördrag, flera inrapporterade brott mot FN:s vapenembargon och amerikanska ensidiga försök att förlänga FN:s vapenembargo mot Iran efter 2020.

Vapenhandelsfördraget

Den sjätte konferensen för statsparter till Vapenhandelsfördraget ägde rum i augusti 2020 genom skriftligt förfarande utan personliga möten. Förutom Covid-19-relaterade avbrott kvarstod en del av de problem fördraget redan upplever, särskilt bristerna i den obligatoriska rapporteringen och en minskning i offentligt tillgängliga rapporter. Två viktiga framsteg var inrättandet av ett forum för ändrad inriktning på informationsutbytet (*Diversions Information Exchange Forum*) och att Kina anslöt sig till fördraget.

MULTILATERALA VAPENEMBARGON I KRAFT 2020

FN (13 embargon)

- Afghanistan (I-ST, Talibaner)
- Centralafrikanska republiken (delvis; I-ST)
- Demokratiska republiken Kongo (delvis; I-ST) • Iran (delvis) • Irak (I-ST) • ISIL (Daish), Al-Qaida och individer och grupper associerade med dem • Nordkorea • Libanon (I-ST) • Libyen (delvis; I-ST) • Somalia (delvis; I-ST) • Sydsudan • Sudan (Darfur) (delvis) • Jemen (I-ST)

EU (21 embargon)

- Direkta tillämpningar av FN:s embargon (10):
- Afghanistan (I-ST, Talibaner) • Centralafrikanska republiken (delvis; I-ST) • Demokratiska republiken Kongo (delvis; I-ST)
  - Irak (I-ST) • ISIL (Daish), Al-Qaida och individer och grupper associerade med dem
  - Nordkorea • Libanon (I-ST) • Libyen (delvis; I-ST) • Somalia (delvis; I-ST) • Jemen (I-ST)

EU:s vapenembargon med andra villkor än FN:s motsvarighet (3):

- Iran • Sydsudan • Sudan
- Embargon utan motsvarighet hos FN (8):
- Belarus • Kina • Egypten • Myanmar
- Ryssland • Syrien • Venezuela • Zimbabwe

Arabförbundet (1 embargo)

- Syrien

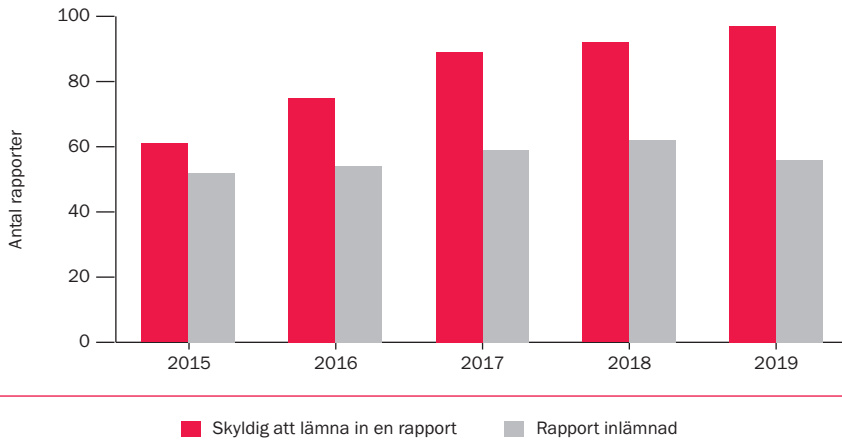
ISIL = Islamiska staten i Irak och Levanten; Delvis = Embargo som tillåter vapenöverföringar till regeringar om vissa villkor har uppfyllts; I-ST = icke-statliga trupper.

Multilaterala vapenembargon

Under 2020 fanns 13 FN-vapenembargon, 21 EU-embargon och ett infört av Arabförbundet i kraft. Inga nya multilaterala embargon infördes och FN:s vapenembargo mot Iran gällande leveranser av större vapen och export av alla vapen från Iran upphörde, även om andra delar av embargot fortsatt gällde. Tio av EU:s vapenembargon var direkta tillämpningar av FN-embargon,

STATSPARTER TILL VAPENHANDELSFÖRDRAGET MED INLÄMNAD E ÅRLIGA RAPPORTER 2015–19

tre hade andra villkor för varaktighet, annan geografisk omfattning eller typ av vapen som omfattades och åtta hade ingen motsvarighet hos FN. Arabförbundets enda vapenembargo mot Syrien hade ingen motsvarighet hos FN. 2020 var ett år av prövningar för multilaterala vapenembargon. USA försökte ensidigt förlänga FN:s vapenembargo mot Iran efter oktober 2020. Liksom tidigare år avslöjade FN:s undersökningar ett stort antal överträdelser, framförallt med avseende på vapenembargot mot Libyen och den väpnade konflikten mellan Armenien och Azerbajdzjan väckte frågor om genomförandet och tillämpandet av OSSE:s frivilliga vapenembargo mot Nagorno-Karabach.

Exportkontrollregimer

Ingen av de fyra multilaterala exportkontrollregimerna Australiengruppen, Missilteknologikontrollregimen (MTCR), *Nuclear Supplier Group* (NSG) och Wassenaararrangemanget kunde hålla något årligt sammanträde på grund av coronapande-

mins restriktioner. Flera regimer vidtog åtgärder och påskyndade processer för att förbättra effektiviteten i angreppen på de utmaningar som Covid-19 innebar. Ingen av regimerna fick några nya medlemmar under 2020.

EU:s exportkontroll

För att genomföra de fyra exportkontrollregimerna på sin inre marknad har EU upprättat en gemensamt juridiskt ramverk för kontroll av export, förmedling, transport och omlastning av produkter med dubbla användningsområden och i viss utsträckning militärt materiel. Under 2020 nåddes ett provisoriskt avtal om sluttexten av en ny version av EU:s förordning om produkter med dubbla användningsområden, vilket avslutade den översyn och omarbetning som påbörjades 2011. Det förbättrade också nivån av transparens och tillgång till EU:s årliga rapporter om vapenexport. ●

Vapenkontroll- och nedrustningsfördrag och avtal i kraft 1 januari 2021

- 1925 Protokoll rörande förbud mot användande i krig av kvävande, giftiga eller liknande gaser och bakteriologiska stridsmedel (Genèveprotokollet)
- 1948 Konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord (*genocide*)
- 1949 Genèvekonventionerna rörande skydd för offren i väpnade konflikter; och 1977 Protokoll I och II (till 1949 års Genèvekonventioner) rörande skydd för offren i internationella respektive icke-internationella väpnade konflikter
- 1959 Antarktiskfördraget om förbud mot militarisering av Antarktis
- 1963 Fördrag om förbud mot kärnvapenprov i atmosfären, yttre rymden och under vattnet (Partiella provstoppsfördraget)
- 1967 Fördrag om principer för staternas uppträdande vid utforskandet och utnyttjandet av yttre rymden, däri inbegripet månen och övriga himlakroppar (Yttre rymdfördraget)
- 1967 Tlatelolco-fördraget om en kärnvapenfri zon i Latinamerika och Karibien
- 1968 Fördrag om förhindrande av spridning av kärnvapen (Icke-spridningsfördraget)
- 1971 Fördrag om förbud mot placering av kärnvapen och andra massförstörelsevapen på havsbotten och i dennas underlag (Havsbottenfördraget)
- 1972 Konvention om förbud mot utveckling, framställning och lagring av bakteriologiska (biologiska) vapen och toxinvapen samt om deras förstöring (B-vapenkonventionen)
- 1974 Fördrag om begränsning av underjordiska kärnsprängningar
- 1976 Fördrag om begränsning av underjordiska kärnsprängningar för fredliga ändamål
- 1977 Konvention om förbud mot militär eller annan fientlig användning av miljöförändrande teknik
- 1980 Konvention om fysiskt skydd av kärnämne
- 1981 Konvention om förbud mot eller inskränkningar i användningen av vissa konventionella vapen som kan anses vara ytterst skadebringande eller ha urskillningslösa verkningar (Konventionen om särskilt inhumana konventionella vapen)
- 1985 Fördrag om en kärnvapenfri zon i södra Stillahavsområdet (Rarotonga-fördraget)
- 1990 Fördrag om konventionella styrkor i Europa (CFE-fördraget)
- 1992 Fördraget om observationsflygningar (det s.k. Open Skies-fördraget)
- 1993 Konvention om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt deras förstöring (C-vapenkonventionen)
- 1995 Fördrag om en kärnvapenfri zon i Sydostasien (Bangkok-fördraget)
- 1996 Fördrag om en kärnvapenfri zon i Afrika (Pelindaba-fördraget)
- 1996 Avtal om subregional rustningsbegränsning (Florens-avtalet; nu tillämpligt i Bosnien-Hercegovina, Kroatien, Montenegro och Serbien)
- 1997 Interamerikanska konventionen om olaglig tillverkning och handel med handeldvapen, ammunition, sprängämnen och andra liknande material
- 1997 Konvention om förbud mot användning, lagring, produktion och överföring av antipersonella minor (truppminor) samt om deras förstöring (Ottawakonventionen)
- 1999 Interamerikanska konventionen om öppenhet i anskaffning av konventionella vapen
- 2001 Protokollet för kontroll av skjutvapen, ammunition och relaterade material i regionen Southern African Development Community (SADC)
- 2004 Nairobi-protokollet för förebyggande, kontroll och minskning av handeldvapen och lätta vapen i regionen Stora sjöarna och på Afrikas horn

- 2006 ECOWAS-konventionen om handeldvapen, ammunition, sprängämnen och andra liknande material
- 2006 Fördrag om en kärnvapenfri zon i Centralasien (Semipalatinsk-fördraget)
- 2008 Konventionen om klusterammunition
- 2010 Fördrag om åtgärder för vidare nedskärningar och begränsningar av strategiska offensiva vapen (Nya START)
- 2010 Centralafrikanska konventionen om kontroll av handeldvapen och lätta vapen och ammunition och alla komponenter som kan användas för att tillverka, reparera eller montera dessa vapen (Kinshasakonventionen)
- 2011 2011 års Wien-dokument om förtroende- och säkerhetsskapande åtgärder
- 2013 Vapenhandelsavtalet (ATT-avtalet)
- 2017 Fördrag om förbud mot kärnvapen (trädde i kraft den 22 jan. 2021)

Fördrag och avtal som ännu ej trätt i kraft den 1 januari 2021

- 1996 Fördrag om fullständigt förbud mot kärnsprängningar (CTBT)
- 1999 Avtalet om anpassning av 1990 års CFE-fördrag

Organisationer för säkerhetssamarbete

Under 2020 blev Nordmakedonien medlem av NATO, Komorerna anslöt sig till Internationella atomenergiorganet och Storbritannien lämnade EU. Under en övergångsperiod fram till 31 dec. 2020 var Storbritannien fortsatt en del av EU:s inre marknad, men deltog inte längre i dess politiska strukturer. ●

KRONOLOGI 2020 (UTVALDA HÄNDELSER)

- 3 jan. Ett amerikanskt flyganfall dödar general Qasem Soleimani, befälhavare för elitstyrkan Quds.
- 29 feb. USA och talibanerna undertecknar ett villkorligt fredsavtal.
- 23 mars FN:s generalsekreterare efterlyser en omedelbar global vapenvila för att angripa coronapandemins utmaningar.
- 23 apr. Två tidigare syriska högre arméofficerare ställs inför rätta i Tyskland för påstådda krigsbrott.
- 25 maj Nationella och internationella protester bryter ut efter att en polisman dödat George Floyd i Minneapolis.
- 15 juni En sammanstötning vid gränsen mellan Kina och Indien orsakar de första dödsfallen på 45 år.
- 22 juli En vapenvila sluts mellan regeringstrupper och ryskstödda separatister i östra Ukraina.
- 18 aug. En militärkupp i Mali tvingar president Ibrahim Boubacar Keïta att avgå.
- 12 sep. Den afghanska regeringen och talibanerna påbörjar fredssamtal.
- 3 okt. Övergångsregeringen i Sudan och olika sudanesiska väpnade oppositionsgrupper undertecknar ett fredsavtal i Juba.
- 3–7 nov. Joe Biden väljs till USA:s 46:e president.
- 24 dec. EU och Storbritannien sluter ett omfattande frihandelsavtal.

SIPRI:S DATABASER

SIPRI Military Expenditure Database

I databasen finns enhetliga tidsserier för militärutgifterna sedan 1949. De möjliggör jämförelse av ländernas militärutgifter i lokal valuta i löpande priser, i amerikanska dollar i fasta priser och växelkurser samt som andel av bruttonationalprodukten (BNP).

SIPRI Arms Industry Database

Databasen innehåller årliga siffror över intäkter totalt, och intäkter från vapenförsäljning och militära tjänster för de 100 företag i världen med störst vapenförsäljning sedan 2002 (kinesiska företag undantaget).

SIPRI Arms Transfers Database

Denna databas visar alla internationella vapenöverföringar av större konventionella vapen sedan 1950. Databasen är den mest omfattande allmänt tillgängliga källan för internationella vapenöverföringar.

SIPRI Arms Embargoes Database

Databasen innehåller information om alla vapenembargon som införts av en internationell organisation, som EU eller FN, eller av en grupp av länder. Alla embargon som är i kraft, eller varit i kraft sedan 1998 ingår.

SIPRI National Reports Database

Innehåller länkar till alla offentligt tillgängliga nationella rapporter över vapenexport och uppdateras ständigt med nya länkar.

SIPRI Multilateral Peace Operations Database

Databasen innehåller information om alla fredsuppdrag sedan 2000, både FN-ledda och andra. I de samlade uppgifterna ingår plats, datum för utplacering och tidsram för uppdragets längd, mandat, deltagande länder, antal personer som deltar i uppdraget, kostnader och antalet dödsfall.

Databaserna är tillgängliga via SIPRI:s hemsida. ●

BESTÄLLNINGSGENOMGÅNG FÖR SIPRI YEARBOOK 2021

SIPRI Yearbook 2021: Armaments, Disarmament and International Security

Publiceras tryckt och online av Oxford University Press

ISBN 978-0-19-284757-7 (inbunden)

ISBN 978-0-19-193988-4 (online)

Mer information finns tillgänglig på: **www.sipriyearbook.org**

**STOCKHOLM INTERNATIONAL
PEACE RESEARCH INSTITUTE**

Signalistgatan 9
SE-169 72 Solna, Sweden
Telephone: +46 8 655 97 00
Email: sipri@sipri.org
Internet: www.sipri.org

SIPRI YEARBOOK 2021

Armaments, Disarmament and International Security

SIPRI:s årsbok anses av politiker, diplomater, journalister, forskare och studenter som en vederhäftig och oberoende källa till data och analys av rustning, nedrustning och internationell säkerhet. Den presenterar en överblick över utvecklingen inom internationell säkerhet, vapen och teknologi, militärutgifter, vapenhandel och vapenproduktion, väpnade konflikter och konflikthantering tillsammans med försök att kontrollera konventionella vapen, kärnvapen samt kemiska och biologiska vapen.

Detta häfte sammanfattar kapitlen i den 52:a upplagan av SIPRI:s årsbok och innehåller redogörelser för utvecklingen under 2020 inom

- *Väpnade konflikter och konflikthantering*, en överblick över väpnade konflikter och fredsprocesser världen över liksom över globala och regionala trender för fredsoperationer samt FN:s vädjan om en global vapenvila för att hantera coronapandemin
- *Militärutgifter, internationella vapenöverföringar och utvecklingen för vapenproduktionen*
- *Världens kärnvapenarsenaler*, med en översikt av de nio kärnvapenstaterna och deras nukleära moderniseringsprogram
- *Kärnvapenbegränsning*, med tonvikten på nordkoreansk-amerikansk strategisk dialog, Irans kärnteknikavtal, multilaterala kärnvapenbegränsnings- och nedrustningsfördrag, inklusive ikraftträdandet av Fördraget om förbud mot kärnvapen
- *Kemiska och biologiska säkerhetsshot*, med bl a Covid-19-pandemins påverkan, utredningen om den påstådda användningen av kemiska vapen i Syrien och utvecklingen av de internationella juridiska dokumenten mot kemisk och biologisk krigföring
- *Konventionell rustningskontroll*, med fokus på globala protokoll som t ex försök att reglera dödliga autonoma vapensystem, länders beteende inom cybersäkerhet och rymdpolitik samt utvecklingen av Open skies-fördraget
- *Produkter med dubbla användningsområden och vapenhandelskontroll*, med presentationer av utvecklingen för Vapenhandelsavtalet, multilaterala vapenembargon och exportkontrollregimer samt översynsprocesserna av EU:s juridiska ramverk för exportkontroll

Årsboken innehåller också bilagor med fördrag och avtal om rustningsbegränsningar och nedrustning, beskrivningar av de viktigaste organisationerna för säkerhetssamarbete samt en kronologi över det gångna årets händelser inom SIPRI:s forskningsområden.